

ใบความรู้เรื่อง ภาษามาตรฐาน-ภาษาถิ่น
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง วิชาล้วนชนวนตรองตรี
รายวิชา ภาษาไทย ๓ รหัสวิชา พ๒๓๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

ภาษาไทยมาตรฐาน

ภาษาไทยมาตรฐานถือเป็นภาษาไทยถิ่นหนึ่งของประเทศไทย เนื่องจากมีภาษาไทยถิ่นต่าง ๆ กันตามภูมิภาค จึงจำเป็นต้องมีหรือกำหนดให้ภาษาไทยถิ่นใดถิ่นหนึ่งเป็นภาษากลาง เพื่อใช้ติดต่อสื่อสารร่วมกันทั่วประเทศ ภาษากลาง ภาษาไทยกลาง หรือภาษาไทยมาตรฐาน ปัจจุบันถือเอาภาษาไทยกลางสำเนียงกรุงเทพฯ เป็นมาตรฐาน ใช้สื่อสารอย่างเป็นทางการ ทั้งในวงราชการ สถานศึกษา สื่อมวลชนโดยทั่วไป และสถาบันต่าง ๆ ในสังคมไทย

ภาษาไทยถิ่น

ในประเทศไทยมีภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเป็นการเฉพาะในแต่ละท้องถิ่น เรียกว่า **ภาษาไทยถิ่น** หรือภาษาท้องถิ่นหรือภาษาถิ่น สามารถแบ่งภาษาถิ่นได้ ๔ ถิ่น คือ ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นอีสาน ภาษาไทยถิ่นกลาง และภาษาไทยถิ่นใต้ นิยมเรียกสั้น ๆ ว่า ภาษาเหนือ ภาษาอีสาน ภาษากลาง และภาษาใต้

ภาษาไทยถิ่นใช้ในการพูดมากกว่าการเขียน แต่ละภาษาอาจแตกต่างกันด้านเสียง คำ และการใช้คำอย่างไรก็ดี คนไทยโดยทั่วไปฟังผู้ใดพูดภาษาไทยถิ่นแล้ว ย่อมทราบว่าผู้นั้นพูดภาษาไทยถิ่นใด ภาษาไทยถิ่นของแต่ละภาคยังแยกย่อยลงไปอีก เช่น *ภาษาไทยถิ่นใต้* ยังมีภาษาที่ย่อยแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ภาษาสงขลา ภาษานคร (นครศรีธรรมราช) ภาษาตากใบ (อำเภอในจังหวัดนราธิวาส) ภาษาสุราษฎร์ (สุราษฎร์ธานี)

ผู้กำเนิดในท้องถิ่นใดสามารถใช้ภาษาไทยถิ่นใดก็ได้ ควรภูมิใจในภาษาไทยถิ่นของตน ร่วมกันใช้สื่อสารในท้องถิ่นและในโอกาสอันควร รวมทั้งร่วมรักษาไว้เป็นสมบัติของชาติต่อไป เนื่องจากภาษาไทยถิ่น สามารถสะท้อนเรื่องราว ประสบการณ์ และวัฒนธรรมแขนงต่าง ๆ ของท้องถิ่น แสดงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของผู้คน สังคมในแต่ละท้องถิ่น แต่ละภาคได้เป็นอย่างดี

ภาษาถิ่นเป็นภาษาย่อยที่ใช้พูดจากันในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมาย ความเข้าใจกันระหว่างผู้คนที่อาศัยอยู่ตามท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากมาตรฐาน หรือภาษาที่คนส่วนใหญ่ของแต่ละประเทศใช้กัน และอาจจะแตกต่างจากภาษาในท้องถิ่นอื่นทั้งทางด้านเสียง คำและ การใช้คำ ภาษาถิ่น เป็นภาษาที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งถ้อยคำ ภาษาถิ่นของไทยจะแบ่งตาม “**ภูมิศาสตร์**” หรือ “**ท้องถิ่น**” ที่ผู้พูดภาษานั้นอาศัยอยู่ในภาค ต่าง ๆ แบ่งได้เป็น ๔ ถิ่นใหญ่ ๆ ดังนี้

๑.๑ ภาษาไทยถิ่นกลาง

ภาษาไทยถิ่นกลางที่ใช้สื่อสารอยู่ในบางจังหวัดของภาคกลาง เช่น เพชรบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี นครปฐม อ่างทอง และพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารอยู่ในจังหวัดเหล่านี้ มีสำเนียงพูดที่แตกต่างกันออกไป จะมีลักษณะเพี้ยนเสียงไปจากภาษากลางที่เป็นภาษามาตรฐาน

๑.๒ ภาษาไทยถิ่นเหนือ

ภาษาไทยถิ่นเหนือ หรือ ภาษาถิ่นพายัพ (คำเมือง) ได้แก่ ภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารอยู่ในบางจังหวัดของภาคเหนือตอนบน หรือภาษาในอาณาจักรล้านนาเดิม มักจะพูดกันมากในจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน เชียงราย พะเยา ลำปาง น่าน ลำพูน ตาก แพร่ เป็นต้น

ตัวอย่างคำในภาษาไทยถิ่นเหนือ

คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
กิน	กิน	กาด	ตลาด
กาดมั่ว	ตลาดตอนเช้า	กิดเติงหา	คิดถึง
ซี้จู้	โกหก	บะฟักแก้ว	ฟักทอง
บะชะหนด	สับปะรด	ตุ้เจ้า	พระ
มะเขือส้ม	มะเขือเทศ	บะก้วยแต๊ด	มะละกอ
เกือก, เกิบ	รองเท้า	ละอ่อน	เด็ก
ฮัก	รัก	แอ่ว	เที่ยว
เซียง	เมือง	ล่น	วิ่ง
ม่วน	สนุก	เตียว, เตว	การเดินทาง
ล้า	อ่อย	สิ่งตั้ง	ชื้อบื้อ
บะเต้า	แตงโม	ใช้หัว	หัวเราะ

๑.๓ ภาษาไทยถิ่นอีสาน

ภาษาไทยถิ่นอีสานในประเทศไทยมีลักษณะใกล้เคียงกับภาษาที่พูดที่ใช้กันในประเทศลาว แต่ภาษาอีสานก็ยังถือว่าเป็นภาษาไทยถิ่นในภาษาไทย ภาษาไทยถิ่นอีสานมีภาษาถิ่นย่อยหลายภาษา ได้แก่ ภาษาที่ชนกลุ่มใหญ่ในภาคอีสานใช้พูดจากัน ซึ่งใช้สื่อสารอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ของภาคอีสาน หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น สกลนคร หนองคาย นครพนม ขอนแก่น อุดรธานี อุบลราชธานี ร้อยเอ็ด เลย ชัยภูมิ มหาสารคาม กาฬสินธุ์ เป็นต้น

ตัวอย่างคำในภาษาไทยถิ่นอีสาน

คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
กะปอม	กิ้งก่า	แลน	วิ่ง
ช่อย	ฉัน, ผม	คืดฮอด	คิดถึง
แซ่บ	อ่อย	หญ่าง	เดิน
บักหุ้ง	มะละกอ	บักสีดา	ฝรั่ง
ม่วน	สนุก	ย่าง	เดิน
เกิบ	รองเท้า	หนนวย	หงุดหงิด
เฮ็ด, เฮ็ดเวียด	ทำ, ทำงาน	อ้าย	พี่
เสี้ยว	เพื่อน	ตัว	โกหก
บักนัด	สับปะรด	หัวหยิ่งไค	ตะไคร้

บักแตงโม	แตงโม	หัวร่อ	หัวเราะ
----------	-------	--------	---------

๑.๔ ภาษาไทยถิ่นใต้

ภาษาไทยถิ่นใต้เป็นภาษาถิ่นที่ใช้สื่อสารอยู่ในจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้ของประเทศไทย ลงไปถึงชายแดนประเทศมาเลเซีย รวม ๑๔ จังหวัด เช่น ชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี ภูเก็ต พัทลุง สงขลา นครศรีธรรมราช เป็นต้น และบางส่วนของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาษาไทยถิ่นใต้ยังมีภาษาถิ่นย่อยลงไปอีกเป็นภาษาถิ่นใต้ภาคตะวันออก เช่น ภาษาถิ่นที่ใช้ในจังหวัดนครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา ปัตตานี ตรัง สตูล ภาษาถิ่นใต้ตะวันตก เช่น ภาษาถิ่นที่ใช้ในจังหวัดกระบี่ พังงา ภูเก็ต สุราษฎร์ธานีและชุมพร และภาษาถิ่นใต้สำเนียงเงาะ เช่น ภาษาถิ่นที่ใช้ในจังหวัดนราธิวาส และ ปัตตานี ในแต่ละภาคก็จะมีภาษาถิ่นใต้ เป็นภาษาถิ่นย่อยลงไปอีก เช่น ภาษาถิ่นระนอง ภาษาถิ่นภูเก็ต ภาษาถิ่นพัทลุง ภาษาถิ่นสงขลา เป็นต้น ภาษาถิ่นย่อยเหล่านี้อาจจะมีเสียง และคำที่เรียกสิ่งเดียวกันแตกต่างกันออกไป

ตัวอย่างคำในภาษาไทยถิ่นใต้

คำ	ความหมาย	คำ	ความหมาย
แกล้ง	ตั้งใจทำ	ข้องใจ	คิดถึง, เป็นห่วง
ซี้หก	โกหก	โกปี้	กาแฟ
ไคร้	ตะไคร้	คง	ข้าวโพด
งูบองหลา	งูจงอาง	ตอเบา	ผักกระถิน
แตงจิ้น	แตงโม	ดีปสี, ลูกเผ็ด	พริก
หรอย	อร่อย	หัว	หัวเราะ
หลบบ้าน	กลับบ้าน	ลอกอ	มะละกอ
หัว	หัวเราะ	ส้มนาว	มะนาว
น้ำซูป	น้ำพริก	น้ำเต้า	ฟักทอง
หย่านัด	สับปะรด	เดิน	เดิน
อีโหว้ง-วก	รองเท้าว	หวิง	วีน

